

آگاهی، نگرش و عملکرد زنان شهر ایلام نسبت به سرطان پستان

فرحناز جوکار، نسرین غیائی (به ترتیب الفبا)^(۱)

چکیده

سرطان پستان یکی از شایع‌ترین سرطانها در زنان است. تشخیصی زودرس این بیماری در درمان آن بسیار موثر است و در صورتی که زنان خودآزمایی پستانها را به طور منظم انجام دهند، مرگ و میر ناشی از سرطان کاهش می‌یابد. بدین لحاظ پژوهش حاضر به منظور تعیین آگاهی، نگرش و عملکرد زنان شهر ایلام در رابطه با سرطان پستان در سال ۱۳۷۷ انجام شد. در این مطالعه توصیفی تحلیلی ۲۶۴ زن بیست ساله و بالاتر با روش خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه‌ای حاوی ۴ بخش مشخصات فردی، سئوالات آگاهی، عبارات نگرشی و سئوالات عملکرد بود که از طریق مصاحبه تکمیل می‌شد.

بر اساس نتایج ۵۷٪ از نمونه‌ها دارای آگاهی ضعیف در مورد سرطان پستان بودند در حالی که ۶۴٪ دارای نگرش مثبت بودند. ۲۵٪ خودآزمایی پستان را انجام می‌دادند که از این تعداد، ۵۶٪ دارای عملکرد غلط بودند. ارتباط معنی داری بین سن، تحصیلات، سابقه آموزش و منبع کسب آگاهی در خصوص سرطان پستان وجود داشت ($P < 0/05$). بین سن، وضعیت تاهل، میزان تحصیلات و سابقه آموزش در خصوص سرطان پستان با نگرش ارتباط معنی داری وجود داشت ($P < 0/05$). بین میزان تحصیلات، سابقه آموزش در خصوص سرطان پستان و عملکرد زنان ارتباط معنی داری وجود داشت ($P < 0/05$). همچنین بین آگاهی و عملکرد و نگرش زنان ارتباط معنی داری وجود داشت ($P = 0/00$). با توجه به ارتباط بین نگرش و آگاهی و اینکه هرچه آگاهی بیشتر می‌شد انجام خودآزمایی پستانها نیز بیشتر بود. لذا بایستی اقداماتی در جهت افزایش آگاهی زنان صورت گیرد.

واژه‌های کلیدی: سرطان پستان، آگاهی، عملکرد، نگرش

مقدمه

سرطان، کاهش ۵۰ درصد میزان مرگ و میر ناشی از سرطان تا سال ۲۰۰۰ است. دو روشی که می‌تواند جهت نیل به این هدف کمک کند، کشف زودرس و پیشگیری است. با کشف بدخیمی در مراحل اولیه رشد به میزان چشمگیری مرگ و میر کاهش می‌یابد [۱۵].

طرح‌های بیماری‌یابی از جمله معاینه فیزیکی و ماموگرافی دوره‌ای زنان، احتمال تشخیص زودرس سرطان پستان را افزایش می‌دهد [۴]. قابل دسترس‌ترین وسیله جهت شناسایی زودرس ضایعه پستان که از نظر مالی مقرون به

سرطان پستان یکی از شایع‌ترین سرطانها در بین زنان است [۱۷]. این سرطان حدود یک سوم از تمامی سرطانها را در زنان تشکیل می‌دهد و شایع‌ترین علت مرگ ناشی از سرطان در زنان می‌باشد [۲]. شیوع سرطان در دو دهه اخیر افزایش چشمگیری داشته و سازمان جهانی بهداشت تخمین زده که در اواخر قرن بیستم میلادی سالانه ۷۳۰/۰۰۰ نفر در سراسر جهان به این بیماری دچار خواهند شد [۲۳].

سرطان پستان یکی از شایع‌ترین علل مرگ و میر زنان در جهان نیز می‌باشد [۱۲]. هدف موسسه بین المللی

۱- اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایلام

سرطان پستان، بخش سوم جهت تعیین نگرش زنان و بخش چهارم جهت تعیین عملکرد آنان در رابطه با سرطان پستان طرح گردید. در این مطالعه جهت دستیابی به اهداف پژوهش از آمار توصیفی و استنباطی شامل آزمونهای من ویتنی - کروسیتال والیس - ضریب همبستگی اسپیرمن - مجذورکای و فیشر استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های پژوهش در رابطه با مشخصات فردی واحدهای پژوهش نشان داد که بیشترین درصد (۲۷/۸٪) در گروه سنی ۲۵-۲۹ سال و کمترین درصد (۲/۳٪) در گروه سنی ۴۵-۴۹ سال قرار داشتند. اکثریت زنان (۶۵/۴٪) متاهل و (۶۴/۲٪) خانه دار بودند. بررسی وضعیت تحصیلات نشان داد که بیشترین درصد زنان (۳۰/۴٪) دارای مدرک تحصیلی دیپلم و کمترین درصد (۶/۹٪) ابتدائی ناقص بودند. ۳۵/۷ درصد زنان در مورد سرطان پستان آموزش دیده بودند که منبع کسب اطلاعات آنها به ترتیب ۲۶/۱ درصد رادیو و تلویزیون، ۲۶/۱ درصد پزشک و کارکنان بهداشتی و ۲۲/۴ درصد روزنامه و مجلات و ۶/۵ درصد اقوام و آشنایان بود. ۹۱/۷ درصد از زنان نیز اظهار می‌داشتند که سابقه ناراحتی در پستان ندارند.

نتایج نشان داد که ۵۷/۳ درصد از نمونه‌ها دارای آگاهی ضعیف و ۱۱/۹ درصد دارای آگاهی خوب نسبت به سرطان پستان بودند. اکثریت زنان مورد مطالعه (۶۴٪) دارای نگرش مثبت نسبت به پیشگیری از سرطان پستان بودند ولی تنها ۳۵ درصد از آنها خودآزمایی پستان را انجام می‌دادند. ۳۸/۵ درصد از زنان، خودآزمایی پستانها را به طور ماهیانه انجام می‌دادند که از این تعداد، ۵۶ درصد دارای عملکردی غلط بودند.

در رابطه با تعیین ارتباط بین مشخصات فردی زنان مورد مطالعه با میزان آگاهی در خصوص سرطان پستان، نتایج نشان داد که بین سن، میزان تحصیلات، سابقه آموزش در

صرفه است، معاینه پستانها توسط خود شخص است [۲۱]. بایستی به تمامی زنان بالای ۲۰ سال توصیه کرد که هر ماه پستانهای خود را معاینه کنند [۶]. با این حال مطالعات مختلف ارقام متفاوتی در جهت عدم انجام خودآزمایی نشان داده‌اند چنانچه از ۹۹-۹۶ درصد زنانی که از خودآزمایی پستان آگاهی داشتند، فقط ۱۴-۴۰ درصد از آنها به طور ماهیانه آنرا انجام می‌دادند [۸]. مطالعات نشان داده است که تنها ۳۵-۲۵ درصد زنان تحت مطالعه به طور مرتب و ماهیانه خودآزمایی پستانها را انجام می‌دادند [۲۲]. نتیجه مطالعه‌ای در سنندج در مورد پیشگیری از سرطان پستان حاکی از آن بود که ۵۳٪ زنان دارای آگاهی متوسط و ۳۸٪ دارای آگاهی ضعیف بودند، ۶۱٪ دارای نگرش منفی و ۸۸/۹٪ از عملکرد ضعیف در مورد خودآزمایی پستان برخوردار بودند [۳].

طرز تفکر و نگرش درباره یک بیماری عامل مهمی در انجام دادن و یا ندادن یک اقدام پیشگیرانه می‌باشد زیرا نگرشها و تفکرات زیر بنای رفتار و عمل می‌باشد. با توجه به اینکه سرطان پستان به عنوان یک مشکل بزرگ بهداشتی رو به افزایش است و با توجه به اهمیت آگاهی، نگرش و عملکرد افراد در این زمینه پژوهشگران اقدام به تحقیقی با هدف بررسی میزان آگاهی، نگرش و عملکرد زنان شهر ایلام نسبت به سرطان پستان نمودند.

مواد و روشها

در یک مطالعه توصیفی - تحلیلی از بین جامعه زنان شهر ایلام با استفاده از فرمول حجم نمونه، درجه اطمینان ۹۵ درصد و حداکثر خطای برآورد ۰/۴، با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای ۲۴۶ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند.

ابزار گرد آوری داده‌ها پرسشنامه‌ای شامل چهاربخش بود. بخش اول مربوط به مشخصات فردی و اجتماعی افراد، بخش دوم حاوی سئوالاتی در خصوص آگاهی در رابطه با

خصوص سرطان پستان و منبع کسب آگاهی با میزان آگاهی ارتباط معنی داری وجود دارد ($P < 0/05$). در رابطه با تعیین ارتباط بین مشخصات فردی واحدها با چگونگی نگرش آنها، نتایج نشان داد که بین سن، وضعیت تاهل، تحصیلات و سابقه آموزش در خصوص سرطان پستان بانگرس زنان ارتباط معنی داری وجود دارد ($P < 0/008$). همچنین بین تحصیلات و سابقه آموزش در خصوص سرطان پستان و عملکرد نیز ارتباط معنی داری دیده شد ($P < 0/002$). نتایج مربوط به ارتباط بین آگاهی و عملکرد، آگاهی و نگرش، نگرش و عملکرد در جداول شماره ۳، ۲، ۱ درج گردیده است.

جدول ۱. توزیع فراوانی بر حسب آگاهی و چگونگی عملکرد در رابطه با سرطان پستان در شهر ایلام

جمع		خوب		متوسط		ضعیف		آگاهی عملکرد
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۵۶	۵۱	۵/۵	۵	۲۵/۳	۲۳	۲۵/۳	۲۳	غلط
۴۴	۴۰	۲۶/۴	۲۴	۱۳/۲	۱۲	۴/۴	۴	صحیح
۱۰۰	۹۱	۳۱/۹	۲۹	۳۸/۵	۳۵	۲۹/۷	۲۷	جمع

جدول ۲. توزیع فراوانی بر حسب میزان آگاهی و نگرش نسبت به سرطان پستان در شهر ایلام

جمع		خوب		متوسط		ضعیف		آگاهی نگرش
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۳۶	۸۶	۰/۸	۲	۶/۷	۱۶	۲۸/۴	۶۸	منفی
۶۴	۱۰۳	۱۱/۷	۲۸	۲۵/۱	۶۰	۲۷/۲	۶۵	مثبت
۱۰۰	۲۳۹	۱۲/۵	۳۰	۳۱/۸	۷۶	۵۵/۶	۱۳۳	جمع

جدول ۳. توزیع فراوانی حسب چگونگی عملکرد و نگرش نسبت به سرطان پستان در شهر ایلام

جمع		مثبت		منفی		نگرش عملکرد
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۵۶	۴۷	۴۴	۳۷	۱۱/۹	۱۰	غلط
۴۴	۳۷	۳۸/۱	۳۲	۶	۵	صحیح
۱۰۰	۸۴	۸۲/۱	۶۹	۱۷/۹	۱۵	جمع

بحث و نتیجه گیری

تحقیق خود به همین نتیجه دست یافت. همین و همکاران اظهار می‌دارند، طرز تفکر و نگرش درباره یک بیماری عامل مهمی در انجام دادن و ندادن یک اقدام پیشگیرانه است [۱۸]. نتایج پژوهشهای راتلج، کاوه طباطبایی و خادم، نشان داد که زنان دارای نگرش مثبت نسبت به خودآزمایی پستانها، بیشتر از بقیه زنان پستانهایشان را به طور منظم معاینه می‌کردند [۱۰ و ۲۲]. السون، موانع انجام خودآزمایی پستانها، را کمبود آموزش، فکر نکردن درباره آن، فراموشی و کمبود انگیزه می‌داند [۲۰]. با این وجود، هنوز علل عدم شرکت زنان در برنامه‌های غربالگری در پیشگیری از سرطان پستان به عنوان یک مشکل مطرح می‌شود و یافتن عواملی که مانع پذیرش رفتارهای بهداشتی می‌شود، پیشنهاد می‌گردد [۱۳].

نتایج پژوهش نشان داد، که با افزایش آگاهی، زنان از عملکرد صحیح‌تری برخوردار بوده‌اند. کول و آستین، در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که هر چه آگاهی بیشتر باشد، انجام خودآزمایی پستانها بیشتر خواهد بود [۱۶]. با این حال به نظر می‌رسد با توجه به خطر سرطان پستان، بایستی اقدامات بیشتری در جهت افزایش آگاهی زنان صورت گیرد.

تشکر و قدردانی

از ریاست محترم دانشگاه، جناب آقای دکتر مروارید و معاونت محترم آموزشی جناب آقای دکتر ساکی و همکاران محترم مدیریت پژوهشی تشکر و قدردانی نموده و نیز از جناب آقای کورش سایه‌میری بخاطر راهنمایی‌ها و زحمات بی دریغ و صمیمانه شان در امر اجرای پژوهش، کمال تشکر را داریم.

نتایج پژوهش نشان داد کمترین آگاهی مربوط به زنان بیسواد و بیشترین آگاهی مربوط به زنان با تحصیلات بالاتر از دیپلم بود. بیلینگز و استوکس بیان می‌دارند که تحصیلات به زن آگاهی بیشتری می‌دهد [۱۴]. نتایج نشان داد بیشترین درصد آگاهی خوب مربوط به زنانی بود که منبع کسب آگاهی آنان پزشک و کارکنان بهداشتی بوده است. در تحقیق شاه حسینی و دیگران نیز بین متغیر آگاهی و سابقه معاینه پستان توسط پرسنل پزشکی ارتباط معنی داری دیده شده است ($P=0.00$) [۷]. منبع آموزشی زنان مهم‌ترین عاملی است که در خودآزمایی پستان نقش دارد [۱۵]. پژوهش نشان داد که آموزش بر تغییر نگرش تاثیر داشته و یکی از عوامل موثر در تغییر نگرش، داشتن اطلاعات جدید است [۱]. همچنین نتایج نشان داد که بین وضعیت تاهل و عملکرد زنان ارتباط معنی داری وجود نداشت، در حالیکه نتایج تحقیق شاه حسینی [۷] پرهیزکار [۳] یلانند و همکاران [۲۵] نشان داد که افراد متاهل خودآزمایی پستانها را به تناوب و دقت بیشتری انجام می‌دادند که با نتایج پژوهش حاضر متفاوت است. در پژوهش حاضر، بین سابقه آموزش در خصوص سرطان پستان و عملکرد زنان، ارتباط معنی داری وجود داشت.

چای و همکاران، در مطالعه خود تاکید نمودند که منبع آموزشی، مهم‌ترین عاملی است که در خودآزمایی پستانها نقش دارد [۱۵]. در پژوهش حاضر، زنان با نگرش منفی از آگاهی ضعیف و زنان دارای نگرش مثبت از آگاهی خوب برخوردار بودند. راماجاندران و دارمالینگام اظهار می‌دارند که نگرش معمولاً به دنبال آگاهی بوجود می‌آید [۵]. نتایج پژوهش نشان داد که اکثریت زنان با نگرش مثبت، از عملکرد غلط برخوردار بودند. شاه حسینی [۷] نیز در

منابع

- ۱- اسپرلینگ ابراهام؛ روانشناسی - روش عملی در شناخت ماهیت آدمی؛ ترجمه مهردادین بناب، تهران: نشرروز، ۱۳۷۲.
- ۲- برک جانانان اس و همکاران؛ بیماریهای زنان نواک؛ ترجمه پروین مصطفی قره باغی و همکاران، تهران: انتشارات گلبان، ۱۳۷۶.
- ۳- پرهیزکار عهدیه؛ بررسی آگاهی و نگرش زنان مراجعه کننده به مرکز بهداشتی درمانی شهرستان سنندج در خصوص پیشگیری از سرطان پستان؛ مجله دانشگاه علوم پزشکی کردستان، شماره ۳ (۹)، پاییز ۷۷، ص ۲۰-۱۷.
- ۴- دچرنی الن ایچ، پرنول مارتین ال؛ کارنت زنان - بیماریهای زنان؛ تهران: انتشارات تیمورزاده، ۱۳۷۷.
- ۵- راماجاندران ل؛ دارمالینگام ت؛ آموزش بهداشت؛ ترجمه شفيعی و آذر گشسب، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۶۸.
- ۶- ریان کی جی و همکاران؛ اصول بیماریهای کیستتر؛ ترجمه بهرام قاضی جهانی، تهران: نشر اشارت، ۱۳۷۵.
- ۷- شاه حسینی زهره؛ بررسی آگاهی، نگرش و عملکرد زنان معلم شهر ساری در مورد خودآزمایی پستانها؛ مجله علوم پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی مازندران. ۷ (۱۶)، پاییز ۱۳۷۶.
- ۸- فیپس ویلما جی و همکاران؛ پرستاری بیماریهای زنان - اختلالات جنسی - اختلالات تولید مثل و بیماریهای مقاربتی؛ ترجمه نام آور و مقدم، تهران: انتشارات چهر، ۱۳۷۳.
- ۹- غضنفری زهرا؛ بررسی ارتباط بین عقاید و نگرش نسبت به خودآزمایی پستان و انجام آن در پرستاران شهر کرمان؛ پایان نامه دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی کرمان، ۱۳۷۲.
- ۱۰- کاوه طباطبایی مریم سادات، خادم نیره؛ بررسی آگاهی، نگرش و عملکرد زنان شاغل در دانشکده علوم پزشکی گناباد پیرامون خودآزمایی و سرطان پستان؛ مجله دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی گناباد. سال پنجم، شماره ۱۱، ۱۳۷۸، ص ۵۶-۴۸.
- ۱۱- کلانتری بهجت؛ بررسی میزان آگاهی معلمان از سرطان پستان و خودآزمایی پستان؛ پایان نامه دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کرمان، ۱۳۷۴.
- 12- Baines C J; Breast self examination Cancer ;1992, 1(7): 1942-46.
- 13- Biger C, et al ; An evaluation of an education program for prevention and early diagnosis of malignancy in israel; Cancer prev, Jul 1994, ;3(4):305-12.
- 14- Billinge D MC and Stockes L C ; Medical Surgical nursing; C.V. mosby co ,1992.
- 15- Chie W C, et al; A Study on womens Practic of Breast Self Examination in Taiwon ; Prev- Med , May 1993 ,22(3): 316-24.
- 16- Cole P, Austin H; Breast Self Examination ;1998, (2): 250- 60
- 17- Ezat A, et al ; An Overview Breast Cancer ; Anals Of Saudi medicine, 1997 ,17(7):197-8.
- 18- Heyman E, et al; Is the hospital setting the place for teaching Breast self examination ; Cancer Nursing ,1991,(14):35-40
- 19- Lapka Denise V, et al; Oncology Patient and their significant other responses Cancer

23- Stronborge C; Breast Self Examination How Nurses Influence Preference; Cancer Nursing, 1994,3(5):367-71.

24- World health organization international Conference Report Embro Egypt, 1993.

25- Yalland M j, et al; A profile Of Australian Women Practicing Breast Self examination ; Asia_Pac_ j_ Public_ Health, 1991,5(4) :307_12

Prevention Detection program; Cancer Nursing, 1992,15(10): 530-70.

20- Olson R E, Michal E; Self Confidence as Critical factor in Breast Self examination ; Clinical Studies, 1989:476-800

21- Pearson Daniel L, Clark Dawood, yusoff Greens; Gynecology; copyright little Brown and Comtany, Boston: 1990

22- Rutloge D N; Factors Related to Womens Practice of B.S.E; Nurs Res , 1987,36:117-21.

Attitude ,Awareness and action of women toward breast cancer in Ilam.

Jookar F., Ghiasi N.

Abstract:

Breast cancer is one of the most prevalent cancers in women .Early diagnosis has an effective role in treatment and if self-examination is periodically performed,the mortality rate will decrease. This study aimed at assesing Knowledge,attitude and preformance of ilams women toward the breast cancer.

In this descriptive anyalytic study,264 women (20 years old and over) were chosen by a clustered multi-stage method.The questionnarire included individual information , knowledge questions ,attitude phrases,questions about performances and would be compeleted through interview.

In this research, 57/3% of the cases had poor Knowledge ,64% had Positive attitudes and 35% self Examination were performedand ,56% were of performed self-examination of which %56 were of ill-action.

There was a significant correlation between literacy, history of education about breast cancer , source of information and knowledge level ($P < 0.05$).

There was also a significant correlation between age , marital status, History of education about breast cancer ,and attitude.($P < 0.05$).

Finally, a significant correaltion was seen between literacy , cancer education , and womens($P < 0.05$).there was also a significant correaltion among womens action,knowledge and attitude($p = 0.00$)

Considering the correlation between public attitude and that the more the women were aware,the more self examinations were performed ,helpful measures are recommended to promot womens awareness.

key world : Breast caucer .knowldge,attitude ,action.